

**Вербування підлітків
російськими спецслужбами**

Практичний психолог Ганна ЧЕРКАЙ

ЩО ТАКЕ ВЕРБУВАННЯ, МАНІПУЛЯЦІЯ?

Вербування — це залучення людини до певної діяльності шляхом переконання, обману, маніпуляцій, фінансових стимулів або шантажу.

Маніпуляція — це прихований психологічний вплив на людину, мета якого — змусити її діяти всупереч власним інтересам, але на користь маніпулятора.

Маніпуляція — це управління чужою поведінкою через емоції (провина, страх, жалість) або спотворення інформації.

ЯК ДІЄ ЗЛОЧИНЕЦЬ - МАНІПУЛЯТОР?

1. Формує швидку довіру. Створює ілюзію «ідеального друга», який завжди вислухає, підтримає та розділить твої інтереси.
2. Такому другу хочеться довіряти бо він здається "дорослішим", "авторитетнішим".
3. Використовує методи лестоців: робить компліменти, підкреслює твою унікальність.

Пам'ятаймо! Інтернет не завжди є безпечним середовищем для пошуку емоцій.

4. Коли отримує доступ до особистої інформації, фотографій чи відео - переходить до відкритого тиску.

5. Маніпуляції часто відбуваються через онлайн-ігри або соціальні платформи. Маніпулятор – злочинець використовує принцип винагороди (віртуальна валюта, доступ до рівнів ...), за які вимагає щось зробити для нього, наприклад, передати пароль або виконати небезпечне завдання.

Пам'ятаймо! Маніпуляція — це не твоя провина, це цілеспрямована дія дорослого зловмисника, який знає, на які "кнопки" натиснути.

ВЕРБУВАННЯ

- Окрему загрозу становлять спроби вербування дітей і підлітків через соціальні мережі, онлайн-ігри, месенджери, псевдогромадські або «волонтерські» ініціативи, а також через використання маніпулятивних технік психологічного впливу.

Такі дії можуть бути спрямовані на:

- втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність;
- шантаж та психологічний тиск;
- формування деструктивних моделей поведінки;
- провокування насильницьких дій у закладах освіти тощо.

З ЯКИХ ПРИЧИН ВІДБУВАЮТЬСЯ МАНІПУЛЯЦІЇ ДІТЬМИ

- 1. Пошук легких заробітків.** Злочинці починають обіцяти матеріальну допомогу або винагороду за «прості» завдання: намалювати графіті, розклеїти листівки. (Зазвичай дітям за це не платять).
- 2. Недостатній життєвий досвід і відсутність критичне мислення.** Діти часто не вміють розпізнавати маніпуляції, пропаганду чи небезпеку.
- 3. Емоційна вразливість.** Вона особливо гостро проявляється у підлітків і лише посилюється в умовах воєнного часу.
- 4. Вплив соціальних мереж.** онлайн-спільноти можуть створювати «бульбашки», де зловмисники легко встановлюють контакт та нав'язують власну ідеологію.
- 5. Схильність до ризику та недооцінка ризиків.** Підліткам притаманно перевіряти межі дозволеного, через що вони можуть не усвідомлювати серйозних правових чи фізичних наслідків своїх дій.
- 6. Соціальний і політичний тиск.** Пошук ідентичності та бажання бути причетним до «важливих» подій
- 7. Захоплення іграми та віртуальним світом.** Зловмисники можуть маскуватися під однолітків або «наставників» у популярних онлайн-іграх, поступово втираючись у довіру.
- 8. Брак батьківської уваги.** Відсутність довірливих стосунків та контролю в сім'ї змушує дитину шукати підтримку, визнання та спілкування за межами дому.

ДО ЯКИХ ЗЛОЧИНІВ МОЖУТЬ ЗАЛУЧИТИ НЕПОВНОЛІТНІХ?

- 1. Розвідувальна діяльність:** збір інформації щодо місця дислокації військових, місць скупчення людей, перебування техніки чи її транспортування, місця розташування військових чи цивільних об'єктів (інфраструктури), збір інформації про населення (військових, які самовільно залишили військові частини, які лояльні до окупантів, хто проти них тощо).

- 2. Диверсійна діяльність:** підпали автівок, знищення інфраструктури, замінування шкіл.

- 5. Кіберзлочини.**

- 3. Пропагандистська діяльність:** розповсюдження фейкової інформації через соціальні мережі або месенджери, включаючи створення чи публікацію відео. Примус до запису відео на підтримку окупаційної влади чи участь у фейкових мітингах.

- 4. Шантаж та залякування інших.**

- 6. Терористичні акти.**

ВЕРБУВАННЯ ВІДБУВАЄТЬСЯ ЧЕРЕЗ ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ

1. Сценарій «Легкий заробіток». Вербувальник знаходить підлітка через соціальні мережі або ігрові платформи (Discord, Telegram чати ігор). Вербувальник пропонує «просте завдання» за гроші. Наприклад: «Сфотографуй цей об'єкт», «Залиш мітку на будівлі», «Передай пакет у певному місці». **Чому це працює:** Підліток сприймає це як гру або легкий підробіток, не усвідомлюючи кримінальної відповідальності чи небезпеки. З часом завдання стають серйознішими (підпал, пошкодження майна). **Психологічний гачок:** Виплата невеликих сум на самому початку для формування довіри («Це реально працює і це безпечно»).

2. Сценарій «Ідеологічне наставництво». Вербувальник створює або модерує спільноти, де підліткам пропонують відчуття «приналежності до еліти» або «боротьби за справедливість». **Механіка:** Створення штучних ворогів, використання специфічного сленгу, обіцянка «величі». Підліткам навіюють, що вони — «особливі», бо можуть вплинути на хід історії. **Чому це працює:** У підлітковому віці важливо знайти групу, де тебе цінують. Вербувальник виступає в ролі «авторитетного старшого брата» або «мудрого наставника». **Психологічний гачок:** Ефект приналежності до таємного товариства або «справжньої сили».

3. Сценарій «Компрогат та шантаж». Вербувальник входить у довіру, вступає в інтимне або дружнє листування, отримуючи від підлітка фотографії або інформацію, яка може стати компрометуючою. **Механіка:** Коли довіру встановлено, вербувальник починає погрожувати публікацією або розповсюдженням приватної інформації (секстинг, особисті дані), якщо підліток не виконає диверсійне завдання. **Чому це працює:** Страх викриття перед батьками, друзями чи вчителями паралізує волю підлітка. Він стає заручником ситуації. **Психологічний гачок:** Почуття безвиході та страх втрати репутації.

4. Сценарій «Псевдо-волонтерство». Використання патріотичних або гуманітарних почуттів підлітка. **Механіка:** Підлітку пропонують долучитися до «секретної волонтерської мережі», яка нібито допомагає ЗСУ або розвідувальним органам. Завдання подаються як виконання «таємного спецзавдання для перемоги». **Чому це працює:** Підліток відчуває гордість за свій внесок, а «секретність» пояснюється вимогами безпеки. **Психологічний гачок:** Бажання бути героєм і причетним до великих подій.

•Основна зброя вербувальника — це маніпуляції емоціями.

КОЛИ НАСТУПАЄ КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ?

Кримінальна відповідальність в Україні настає з 16 років, а в деяких випадках – з 14 років.

*Зокрема кримінальна відповідальність за вчинення дій, що кваліфікуються як терористичний акт (підпали, теракти, мінування та інші особливо тяжкі злочини проти громадської безпеки тощо). Згідно зі статтею 258 «Терористичний акт» Кримінального кодексу України, настає з 14 років та передбачає санкції **від 5 років до довічного ув'язнення**.*

ЯК ДІЯТИ, КОЛИ ТЕБЕ ШАНТАЖУЮТЬ?

- Не панікувати!
- - Не виконувати вимоги шантажиста!
- - Пам'ятай: твої вчинки тільки посилюватимуть тиск.
- - Не видаляй переписку чи матеріали. Збережи повідомлення. Скріншоти, профіль користувача, посилання - **це докази**.
- - Припини спілкування. Заблокуй особу в усіх доступних сервісах і не вступай в подальші контакти.
- - Повідом дорослого, якому довіряєш.

За потреби, зміни налаштування безпеки в соцмережах. Обмеж доступ до профілю, зміни паролі, перевір налаштування конфіденційності.

ГОЛОВНЕ! Не залишайся наодинці з проблемою!

**Акцентуємо увагу на можливості
швидкого зв'язку з правоохоронними
органами, зокрема, телеграм – боті
СБУ «Спали» ФСБешника»**
[https//t.me/Spaly_FSB_bot](https://t.me/Spaly_FSB_bot),
**у якому можна невідкладно
повідомити про спроби вербування.**

Будь критичним до інформації!

ЯК БУТИ КРИТИЧНИМ ДО ІНФОРМАЦІЇ?

ПЕРЕВІР → ОСМИСЛИ → ПРИЙМИ ВЛАСНЕ РІШЕННЯ!

1. ХТО ЦЕ КАЖЕ?

- Джерело?
- мета?
- кому вигідно?

2. ЧИ Є ПІДТВЕРДЖЕННЯ?

- факти
- інші джерела
- статистика

3. ЧИ НЕ ЕМОЦІЙНА ЦЕ МАНІПУЛЯЦІЯ?

- страх
- гнів
- шок?

4. ЧИ ЛОГІЧНА ІНФОРМАЦІЯ?

- чи не суперечить сама собі?
- чи зрозуміло?
- чи має сенс?

5. ЩО Я ПРО ЦЕ ДУМАЮ?

- мої знання
- досвід
- здоровий глузд

6. ЧИ ПОТРІБНО ЦЕ МЕНІ?

- впливає?
- корисно?
- варте уваги?

ПАМ'ЯТАЙ:

НЕ ВСЕ — ПРАВДА

НЕ ВСЕ — ДУМКА ЕКСПЕРТА

ТИ МАЄШ ПРАВО НА СВОЮ ТОЧКУ ЗОРУ!

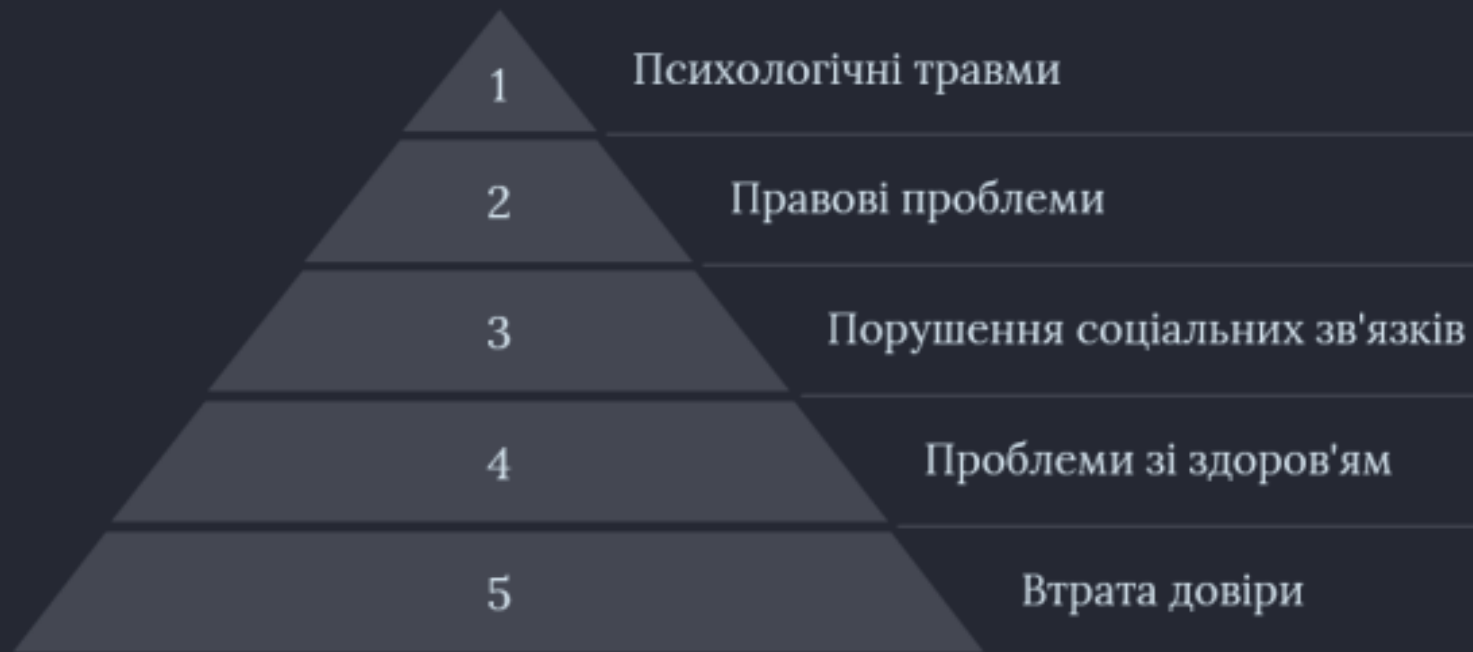

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ — ЦЕ СУПЕРСИЛА!

ПЕРЕВІРЯЙ → ДУМАЙ → ВИРІШУЙ!

Наслідки вербування для психіки: загрози для підлітків

НЕ БУДЬ ІГРАШКОЮ У РУКАХ ВОРОГА

ТРИМАЙ ОБОРОНУ

